

ברכות ל. (המשנה) עד לא. (4 מהסוף)

ביאורי מושגים
יעלה ויבוא בערב שני של ר"ח - מה הדין באדם ששכח יעלה ויבוא בערב שני של ר"ח:
 השר"ע: - לא יחזור.
 הגר"ד סולובייצ'יק - כיוון שר"ח כבר התקדש ביום שלפני - חייב לחזור.
 בטעמו של השר"ע ניתן להסביר שקדושת ר"ח ממוקדת רק ביום ולא בלילה. וזאת בהתבסס על הגמרא בערכין (י.) הקובעת שבגלל שקדושת ר"ח מתמקדת ביום אומרים בו הלל מקוצר.

משנה

ר' אלעזר בן עזריה: יחיד לעולם לא מתפלל מוסף.
חכמים: יחיד תמיד מתפלל מוסף.
 ר' יהודה הסביר אחרת את דעת ראב"ע:
 יש מניין - יחיד יוצא ידי חובת מוסף בתפילת החזן.
 אין מניין - יחיד מתפלל בעצמו.

שמואל נהג כר' יהודה.
 ר' חייא בר רב פסק כר' יהודה.
 ר' ינאי פסק בניגוד לר"י וכך גם נהג.

קידוש החודש חל רק ביום - לכן אם שכח בערב לא חוזר.

1. השוכח יעלה ויבוא בערב - לא חוזר.
 השוכח יעלה ויבוא בבוקר - חוזר.
 2. אדם שגמר תפילה ומתחיל תפילה חדשה - צריך לחכות שנפשו תהיה מוכנה לכך.

הלכה זו תקפה: גם במקרה שבו טעה וגם במקרה שבו גמר שחרית ומתחיל מוסף.

פרק חמישי

משנה

1. אין עומדים להתפלל אלא מתוך כובד ראש, חסידים ראשונים היו שוהים שעה לפני התפילה.
 2. אפילו נחש כרוך על עקבו או המלך שואל בשלמו - לא יפסיק את התפילה

'וגילו ברעדה' - מכאן שלפני ה'גילו' - התפילה - צריכה לבוא רעדה!

המתח שבין שמחה לרצינות
 1. אביי ור' ירמיה היו זחוחים. כשנשאלו ע"י רבותם מדוע הם לא מקפידים על 'וגילו ברעדה' ועל 'בכל ערב יהיה מותר' - ענו שהתפילין שבראשם מזכירות להם את המחוייבות שלהם לבורא.
 2. מספר אמוראים הקפידו שבזמן שמחה יהיה זכרון גם לעצב (שברו כוס, שרו קינה וכי"ב).
 3. ר' יוחנן בשם ר' שמעון בר יוחאי: אסור לאדם למלא פיו שחוק בעולם הזה שנאמר 'אז ימלא שחוק פינו', רק לעתיד לבוא ימלא שחוק פינו.

ההכנות לתפילה

1. ר' יהודה היה מתהדר בבגדיו לפני התפילה - שנאמר: 'השתחוּו לה' בהדרת קדש'.
2. ברייתא: אין להתפלל לא מתוך פסק דין ולא מתוך סוגיא סבוכה (כדי שהאדם לא יהיה מוטרד מכך בתפילתו) אלא מתוך הלכה פסוקה.
3. ברייתא: אין להתפלל מתוך עצבות, עצלנות, שחוק, ליצנות, קלות ראש, ושיחה בטלה. אלא מתוך שמחה (ויש המוסיפים 'של מצוה').

- דוגמאות להלכה פסוקה:
1. החומרה של בנות ישראל לשבת 7 נקיים על כל טיפת דם.
  2. תבואה שמכניסים לבית לפני שנגמרה מלאכתה - פטורה מתר"מ.
  3. יש דין מעילה בדם שמקיזים מבהמת קדשים (זאת בניגוד לדם היוצא אחרי מיתה, שאין בו מעילה).

רוב החכמים נהגו כמשנה - המחייבת רק להקדים כובד ראש, רב אשי נהג כברייתא - והקפיד ללמוד הלכה פסוקה לפני התפילה.

גם כשנפרדים מחבר אין לעשות זאת מתוך שחוק, קלות ראש ושיחה בטלה אלא מתוך דבר הלכה - שמתוך כך זוכרהו.

מקבץ דיני תפילה והנהגותיה

1. כשר"ע התפלל עם הציבור הוא קיצר כדי לא להטריח את הציבור.
2. כשר"ע התפלל לבדו היה מתחיל את התפילה במקום אחד וגומרה במקום שני - וכל זאת בגלל הכריעות וההשתחויות שבתפילה.
3. מדניאל אנו לומדים שיש להתפלל בבית עם חלונות.
4. מדניאל לומדים שיש להתפלל רק שלוש תפילות ביום ולא יותר, מדוד לומדים שאת התפילות הללו יש לעשות בבוקר, בצהרים ובערב.
5. מדניאל אנו לומדים שיש להתפלל לכיוון ירושלים.
6. מחנה אנו לומדים שאין להשמיע קול בתפילה.
7. משלמה אנו לומדים שיש להקדים לבקשות את 3 ברכות השבח הראשונות (למרות שכבר אמר ק"ש ושבחיה).
8. בקשות אישיות ניתן להוסיף ב'שומע תפילה' וכן בסוף התפילה.